

УДК 355.48/49

О. М. Василюшин*Українська академія друкарства***ДМИТРО ПАЛІЇВ: ШТРИХИ ДО БІОГРАФІЇ (публіцистична, громадсько-політична та військова діяльність у 1925–1944 рр.)**

Здійснено спробу систематизації біографічних даних українського журналіста, редактора і публіциста, визначного політичного та військового діяча Дмитра Паліїва.

Фронт національної єдності, Батьківщина, часопис, журнал, Український центральний комітет, дивізія «Галичина»

11 липня 1925 р. було створено Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО) під керівництвом Дмитра Левицького. Заступниками його призначили Олександра Марітчака, Михайла Черкавського, Михайла Гриніва, Михайла Тершаковця, Корнила Трояна і Дам'яна Лопатинського. Генеральним секретарем обрано Володимира Целевича, а його заступником — Михайла Струтинського. Центральний Комітет УНДО складався з 41-го члена. До його складу увійшов і Д. Паліїв. Адже разом з іншими членами групи «Заграва» він виступив одним з ініціаторів з'єднання Української партії національної роботи й Української національно-демократичної (трудової) партії та створення УНДО. Метою УНДО було здобуття незалежної Української держави на всіх українських землях (у Західній Україні — розширити національний фронт і вести боротьбу всіма доцільними засобами, не примиряючись з польською окупацією; т. зв. Радянську Україну вважали етапом на шляху до незалежності України, хоча її устрій не збігався з ідеологією УНДО) [1].

11 червня 1925 р. Д. Паліїв одружився з Ольгою Ступницькою (свідомство вінчання від 11.06.1925 р., ч. 247, видане греко-католицьким урядом Преображенської церкви у Львові). Задля заробітку для матері, що овдовіла, працював (1925 р.) у веденні літницької оселі «Зелем'янка» надалеко від Сколе.

1926 р. почав наростати конфлікт у рядах УВО щодо ставлення до легальних українських партій. Група провідних членів, очолювана Д. Паліївим (політичним референтом Крайової команди УВО), позитивно поставилася до легальних партій національно-демократичного характеру і вступила в члени УНДО¹. Того ж року було організовано Союз української націоналістичної молоді, який Дмитро намагався перетворити в секцію молоді УНДО.

У процесі підготовки виборів до сейму на початку 1928 р. польська поліція заарештувала Д. Паліїва як редактора «Нового часу» (сидів у тюрмі в Коломиї) [2]. На початку березня 1928 р. був обраний послом до сейму у Варшаві з рамени УНДО від Станіславівського повіту 53 виборчої округи, що включала місцевості Товмач, Богородчани, Надвірну, Коломию, Городенку, Снятин, Косів, Печеніжин. Від Заграничної комісії в сеймі Д. Паліїв належав до

¹ З 1926 р. збереглося свідомство належності Д. Паліїва до УНДО.

Українсько-Білоруського сеймового клубу, до Українського парламентарного представництва [3]. Від листопада 1928 р. виступав як член Українського клубу. 26 серпня 1928 р. взяв участь у перепохованні полковника Д. Вітовського і чотаря Чучмана на цвинтарі Гедвіг у Берліні.

20 листопада 1928 р. маршалок сейму на початку засідання повідомив, що міністр справедливості вимагає віддати під суд Д. Палііва, В. Кохана, І. Ліщинського та Хамо [4]. Посол Паліів не раз використовував депутатську недоторканість для влаштування антипольських зібрань і підбурювання проти держави і польського уряду: виступав проти жорстокості польської поліції і проти польських поселенців, переселених на українські землі з політичною метою; гостро протестував проти перетворення українських шкіл на українських теренах на польські, проти руйнування українських православних церков; обурювався щодо ставлення польської влади до українських інвалідів; виражав протест проти заборони співати на українських святах на Волині українських національний гімн (жорстоке побиття молоді на Шевченківському святі в Рівному).

У січні 1929 р. на основі об'єднання УВО й деяких студентських політичних груп було створено Організацію українських націоналістів (ОУН). Дмитро Левицький (голова УНДО) таємно зустрівся в Берліні з полковником Є. Коновальцем. Зв'язковими між ними були І. Кедрин-Рудницький, Л. Макарушка і Д. Паліів. У 1929 р. останній брав участь у зустрічах делегатів Української парламентарної репрезентації з українськими закордонними діячами.

10 вересня 1930 р. польська влада (комісар та агент поліції) заарештувала Д. Палііва, прийшовши о 1:00 ночі до приватного помешкання. Його забрали до відділку, а в помешканні до 4:00 проводили обшук, однак нічого компрометуючого не знайшли. Разом з ним заарештували також послів В. Целевича та І. Ліщинського [5]. Усіх заарештованих перевезли спочатку до тюрми в Берестінад-Бугом², а потім до Львова. У зв'язку із затягуванням слідства ув'язнені оголосили голодування. 7 листопада 1931 р. Палііва звільнили під заставу. У цьому ж році в часописі «*Slowo Polskie*» з'явилася стаття «*Kim jest poseł D. Palijiw?*» [6]. Зміст статті³ образив фігуранта й останній подав до суду на видання (оскільки стаття була невіддана). Цікаво, що адвокатом Палііва був В. Старосольський, а свідком виступив сам генерал М. Тарнавський. Як наслідок, «*Slowo Polskie*» відкликло свої звинувачення стосовно Дмитра як неправдиві.

Процес проти Д. Палііва закінчився 18 червня 1932 р. Акт обвинувачення закидав йому державну зраду й заклики до порушення публічного спокою. Як наслідок, його було засуджено на три роки позбавлення волі [7]. Та адвокати В. Старосольський і С. Витвицький внесли касацію (звертання до суду найвищої інстанції), і присуд Палііву було відкинута. Однак 21 січня 1933 р. його знову заарештовують і засуджують на півтора року ув'язнення (після зарахування до терміну часу проведення слідства Палііву залишилося відсидіти

² Сучасне м. Брест (Республіка Білорусь).

³ Д. П. звинувачено в тому, що він послужливістю і лестощами увійшов у довіру до М. Тарнавського і плів інтриги.

4 місяці і 3 дні) [8]. Своє ув'язнення він почав відбувати 3 березня 1933 р., коли поліція доставила його до в'язниці.

Після відбуття покарання Д. Паліїв та його політичні прихильники 15 липня 1933 р. виголосили заяву про вихід з УНДО через «засадничі розходження з більшістю Центрального Комітету УНДО»; 19 липня на засіданні Центрального Комітету УНДО Д. Паліїва було виключено з УНДО.

Після виходу з тюрми у вересні 1933 р. Д. Паліїв і В. Кохан ініціюють створення політичної партії — Фронт національної єдності. Нова партія була ідеологічно близькою до ОУН тим, що заперечувала застосування терористичних методів задля досягнення політичних цілей. ФНС була партією, що діяла, на відміну від УВО, а пізніше ОУН, легально; боролась як проти політики «нормалізації» УНДО, так і проти тактики ОУН. А для поширення серед населення Галичини й Волині ідеалів ФНС було засновано видавничий кооператив «Батьківщина». Головою Наглядової ради 9 вересня 1933 р. обрали адвоката Івана Рудницького, секретарем — д-ра Мирона Коновальця. До дирекції увійшли Володимир Дзісь, інженери Олекса Дяков і Любомир Савойка [9].

Датою заснування ФНС вважається 1 листопада 1933 р., коли вийшло перше число «Перемоги» (1933–1936 рр.). Двотижневик, перетворений у 1935 р. на ідеологічний квартальник, — суспільно-політичний журнал, відповідальним редактором якого став Едвард Жарський. Журнал призначений для інтелігенції, друкувався в друкарні НТШ; адміністрація його містилася у Львові на вул. Зигмунтовській, ч. 12. За публікаціями пильно стежила цензура, тому статті журналу регулярно конфісковувалися. У «Перемозі» друкували статті Іванейко (М. Шлемкевич), Ростислав Єндик, д-р Ю. Стецюк, Ігор Витвицький та ін.; багато публікацій було під псевдонімами.

Від 23 січня 1934 р. Д. Паліїв перестає працювати в «Новому часі» і повністю зосереджується над роботою ФНС. Товариство «Молода громада», що гуртувало колишніх військовиків, влаштовуючи відзначення Листопадового зриву, запросило виступити з промовою Д. Паліїва як чільного діяча цієї події. У відзначенні взяли участь різні товариства (президія УНДО, з огляду на конфлікт з Паліївим, участі у заході не брала).

За рік після появи журналу «Перемога», 1 листопада 1934 р., почав виходити тижневик «Батьківщина» (1934–1939 рр.).

Перший конгрес ФНС відбувся 20 вересня 1936 р. у Львові. З промовою виступив д-р Микола Шлемкевич — на ідеологічну тему. Учасників було 376. Конгрес став переломною подією, бо це був перехід від пропагування своєї мети — об'єднанні сил усіх верств населення в боротьбі за найвищі національні ідеали до конкретної організаційної дії. Склад делегатів: 258 селян, 87 інтелігентів, 21 робітник, 10 ремісників і купців. Щодо віку — переважали люди від 25 до 40 років (80%). Промовцями, окрім згаданого М. Шлемкевича, були В. Кохан (ФНС), С. Волинець (міжнародне становище). Найбільшу політично-програмну доповідь виголосив Д. Паліїв. Тема його виступу — ствердження стану українського суспільства і накреслення шляхів на майбутнє. Доповідач

переконаний, що під проводом УНДО українська інтелігенція «зайшла в сліпий кут», що українське село «втрачає ґрунт під ногами, а до робітництва ще й не дійшли...». Він висловився за потребу зберегти найкращу частину інтелігенції, охопити організаційно українське робітництво і працювати над українським селянством Галичини, Волині, Поділля. Так прозоро бачив Д. Паліїв політичну ситуацію й напрямні дії для її зміни.

З 16 листопада 1935 р. як орган ФНС починає виходити щоденник «Українські вісті» (1935–1939 рр.). До редакції входили: Д. Паліїв (гол. редактор), М. Іванейко (М. Шлемкевич), І. Гладилевич та В. Дзись (редактори), Ол. Бабій (літературний редактор), Р. Антонович та З. Тарнавський (репортери). Щоденник мав інформативний і політично-полемічний характер. Газета служила також як «мостовий причілок» для відбивання наклепів проти Д. Палієва. Напередодні вибуху Другої світової війни 31 серпня 1939 р. з'явилося останнє число «Українських вістей» із закликом діяти в душі української доцільності.

Тижневик «Батьківщина» почав виходити в січні 1937 р. Спочатку мав загальний громадсько-політичний характер, згодом діяв з призначенням для інтересів селянства і робітників, заторкуючи специфічні моменти, важливі для тих верств населення, що є сіллю землі суспільства.

У 1937 р. ФНС видав Декларацію, що проголошувала провал політики «нормалізації», яку проводило тоді УНДО. З ініціативи ФНС українська преса 28 квітня 1938 р. видала спільний заклик про konieczність взаємодії українських суспільних чинників.

У грудні 1937 р. з'явився Контактний комітет. До його складу увійшли представники таких партій: УСРП (М. Стахів), ФНС (Д. Паліїв), УСДП (В. Старосольський), УНО (О. Назарук), Союз українок (М. Рудницька), опозиція в УНДО (Д. Левицький і В. Кузьмович). Творці цього комітету ставили завдання вести дискусію з найважливіших актуальних проблем українського національного руху та готувати широку угоду з участю політичних і господарських чинників. Організацію комітету проводили конспіративно, без висвітлення у пресі. І хоча всі вони належали до різних ідеологічних або політичних течій і груп, вирішили однак дати почин консолідації й взаємній співпраці в обличчі великих потреб нації та самого її існування:

обмінювалися інформацією і поглядами щодо найважливіших справ загальнонаціонального значення й намагалися узгоджувати способи пресової оборони громадського українського життя народу перед загрозливими виступами ззовні та перед нездоровими проявами всередині;

устійнили журналістську етику в полемічних дебатах на світоглядні теми на сторінках української преси, притому не припиняли самої боротьби за ідеали і засади громадського життя.

Приймаючи такі постанови, присутні на нараді спиралися на те, що в житті народів є періоди, коли на перший план треба висувати не те, що розділяє, а те, що єднає націю в одне ціле. Саме тепер настала така пора для української нації. До цього долучилися органи української національної преси, зокре-

ма: «Батьківщина», «Вогні», «Громадський голос», «Діло», «Жінка», «Жіночий голос», «Мета», «Нова зоря», «Український бескид», «Українські вісті». Поза порозумінням залишилися: «Свобода», «Голос», «Нове село» і концерн І. Тиктора. Однак пресове порозуміння тривало недовго, хоча таємні наради Контактного комітету тривали.

3 січня 1938 р. представники ФНС, очолювані Д. Паліївим, брали участь у панахиді у Львові по Олегові Мохнацькому, діячеві ФНС з Тербовлі [10].

6 лютого 1938 р. Д. Паліїв у супроводі С. Герасимовича та Л. Савойки (як делегація ФНС) мали аудієнцію у митрополита Андрея Шептицького, щоб висловити йому пошану і повну підтримку в час, коли в польському сеймі посол Войцеховський виступив проти митрополита, який був найвищим авторитетом для усіх українців.

Упродовж лютого–квітня 1938 р. Д. Паліїв був у роз'їздах як провідник ФНС по різних місцевостях Галичини: у лютому в Калуші й Войниліві на конференції ФНС, а також у Новому Селі Збарзького повіту на Тернопільщині; у березні цілий тиждень провів на Коломийщині, а в квітні — на Зборівщині.

2 травня 1938 р. о 18:30 на видавництво «Батьківщина» і приватне помешкання Д. Паліїва (яке знаходилось у тому ж будинку) було здійснено напад. У помешканні знаходилися редактор Паліїв і його 8-літня донечка Христя. Нападники (5–6 осіб із залізними предметами в руках) виламали двері, побили провідника ФНС, понищили приміщення, потім вибили шибу від внутрішніх дверей і поспішно втекли. Нападників викрили швидко — це були представники групи «Сила»⁴ під проводом свого секретаря Ю. Петречка. Підставою для такого брутального нападу була та обставина, що ФНС пробував запустити свої ідеологічні коріння в робітничу групу «Сила», яка була пов'язана з екстремістським крилом націоналістів.

Уже в неділю, 15 травня 1938 р. відбулося посвячення нової домівки ФНС Львівської області. На святі промовляв Д. Паліїв [12].

Цього ж року, 29 червня, у Львові помер генерал Мирон Тарнавський. Помираючи, він знайшов силу пригорнути до себе своїх вірних старшин — А. Мельника, Ю. Шепаровича і Д. Паліїва [13]. Похорон відбувся 2 липня 1938 р. на Янівському цвинтарі. Д. Паліїв дав розпорядження всім «дружинам» ФНС провести жалібні сходи в пам'ять про великого борця, а також не брати участі в будь-яких забавах упродовж жалобного місяця, до 29 липня 1938 р. Колишні вояки УГА носили чорні опаски на лівому рукаві впродовж місяця по його смерті [14].

4 Українське робітниче товариство «Сила» у Львові (вул. Краківська, 17), засноване 1907 р. з ініціативи В. Нагірного, відіграло велику роль в організуванні українських робітників. Разом з іншими професійними товариствами міжвоєнного Львова — «Зоря», «Воля», «Будучність», «Труд» — воно виконувало роль опікуна українського робітництва, а в своїй діяльності відрізнялося особливостями в організаційній структурі, напрямками діяльності та політичними переконаннями членів товариства. Було створено видавничу секцію на чолі з Ю. Петречком, якого одночасно призначили власником видавництва, а відповідальним редактором був Ю. Цюнка. Планували друкувати двотижневик, проте проблема коштів не дала змоги реалізувати ці плани [11].

Улітку 1939 р. Д. Паліїв вів переговори про співпрацю з головою УНДО Василем Мудрим. 2 липня 1939 р. відбулася перша конференція ФНС в Перемишлі, на якій Д. Паліїв виголосив доповідь. Зрозуміло, що сама настанова ФНС була неприйнятною для польської влади, отож уже навесні 1939 р. польські сили розпочали контрудар проти ФНС. Було заарештовано секретаріат партії. Д. Паліїв ухилився тоді від арешту, а дружину з донькою вислав за Сян — на вакації.

Події початку війни Німеччини проти Польщі 1 вересня 1939 р. цілковито змінили суспільні й політичні відносини в Галичині. Польська влада не могла більше поборювати українських прагнень і починань. Упродовж трьох тижнів німецька армія окупувала територію Польщі, що перестала існувати як держава. Усі політичні в'язні вийшли тоді на волю. Однак повернувшись до різних міст і сіл, застали там Червону армію та радянську цивільну адміністрацію. У зв'язку з окупацією Західної України Червоною армією Д. Паліїв у вересні 1939 р. подався на Засяння до с. Щавного поблизу Сянока, куди вже раніше вислав свою дружину й доню до сестри матері своєї дружини Ольги — Марії. Пізніше перебрався на життя у с. Криниця поблизу Кракова. Там висунув проект організації фінансової бази для національно спрямованої праці.

Наприкінці листопада 1939 р. було створено Українське національне об'єднання (УНО), а в червні 1940 р. — Український Центральний Комітет (УЦК), який був на бюджеті Генерального губернаторства. Д. Паліїв запропонував створити об'єднання (Централу) з українських крамниць і підприємств, а чистий дохід з них віддавати на потреби УЦКомітету, який очолив д-р Володимир Кубійович. Цей проект здійснено — Централу українських підприємств очолив Р. Антонович.

Підприємливий Д. Паліїв зорганізував також для вихідців з Галичини готель «Фарис» у Криниці, де мешкали і його родина, і працівники українських установ. Адміністратором готелю був Ярослав Заремба; ресторан у готелі вела З. Терлецька. У будинку управи курорту Криниця була крамниця пам'яток («сувенірів»), газет, книжок, що її вів колишній політичний референт ФНС Михайло Кушнір; галантерейну крамницю вів Іван Яремко з дружиною.

На пропозицію Д. Паліїва Р. Антонович організував експорт лемківських виробів до Німеччини та різьбярську майстерню у Криниці, де майстри виготовляли тарілки й інші декоративні предмети на продаж; була тут й робітня вишивок. Останнім підприємством, створеним з ініціативи Д. Паліїва, було виробництво дерев'яних крісел. На фабриці меблів «Бескид» працювало понад сто молодих людей, що виробляли меблі на продаж. Підприємство також оберігало цих людей від насильного вивезення їх на працю до Німеччини.

Оскільки в умовах німецької окупації на території Генерал-губернаторства не можна було проводити незалежну українську політику, Д. Паліїв припинив діяльність ФНС та рекомендував його членам включатися в роботу УЦК.

Паліїв уважно стежив за німецькою політикою і за її настановою до українського питання. Свої думки висловив тоді у двох «Записках», переданих

прихильному до українства полковнику Альфреду Бізанцу⁵. Перша «Записка» написана ще 1941 р. Д. Паліїв передбачав уже політичні помилки з боку Німеччини на теренах сходу Європи, зокрема України. Передрукована на машинці сотником Осипом (Юно) Навроцьким, головою Українського допомогового комітету в Криниці, ця «Записка» була передана 21 червня 1941 р. полковникові А. Бізанцу, що перебував у відраженні в Криниці за дорученням краківського уряду, для генеральної губернії. Доля цієї «Записки» невідома. Однак збереглася друга «Записка» Д. Паліїва (від 18 лютого 1942 р., у час, коли німецька влада зайняла вже всю територію України і вповні виявила стиль свого господарювання в Україні). Автор «Записки» вважає більшовизм іншою формою російського націоналізму. За словами Паліїва, український народ пов'язував свої сподівання з перемогою Німеччини над Росією і готовий був включитися в боротьбу проти Радянського Союзу, виставивши мільйонну армію. Однак замість тих блискучих сподівань українському народові дали лопату в руки, а країну перетворили в колонію [15]. Звертає увагу Д. Паліїв і на безглуздість німецької пропаганди в Україні, маючи на увазі фразу, яка звучала українською мовою в радіопередачах: «Говорять до вас німецькі робітники, які несуть вам визволення...». Українці впродовж десятиліть знали цю фразу від іншого завойовника — Росії: «Російські робітники несуть вам визволення!...». Автор вказує і на те, що текст новорічного звернення до українців з уст райхскомісара України Еріха Коха подібний до промови коменданта концентраційного табору до своїх в'язнів.

Навесні 1942 р. В. Кубійович звернувся до Д. Паліїва з проханням очолити створений УЦК окремих комітет для порятунку дітей Підгір'я (у зв'язку з неврожаями і посухами). З великою енергією і завзяттям взявся Паліїв до справи. Головною квартирою служила домівка Українського Червоного Хреста. Під час порятункової акції було переселено 25 тисяч дітей з Бойківщини, Лемківщини, Підгір'я й Гуцульщини тимчасово у т. зв. хлібні околиці, де загрози голоду не було.

Узимку 1942–1943 рр. Д. Паліїв узяв на себе роль провідника руху за здійснення концепції українського легіону для боротьби проти радянської Росії

⁵ *Альфред Бізанц* (1890 — після 1947) — австрійський та український військовий діяч, підполковник УГА та Армії УНР. Народився в селі Дорнфельді (тепер Тернопілля Миколаївського району Львівської області). За походженням німець. У роки Першої світової війни — офіцер австрійської армії. З листопада 1918 р. — командир Львівської (Сьомої) бригади УГА, групи військ «Південь». У березні 1919 р. бригада Бізанца визначилася в ході Вовчухівської операції. 7 червня 1919 р. Львівська бригада УГА розпочала чортківський наступ. За дії бригади під час цієї операції Бізанцу було присвоєно звання підполковника. У серпні 1919 р. його частина успішно діяла під час наступу об'єднаних українських армій на Київ. У січні 1920 р. підрозділ Бізанца в складі частин Української Галицької Армії унаслідок епідемії тифу і повної відсутності боєприпасів потрапив у критичне становище, був змушений перейти на службу в Червону Українську Галицьку Армію. 24 квітня 1920 р. група військ під командуванням Бізанца вийшла зі складу ЧУГА і, прорвавши польську лінію фронту в районі Михнівки, вирушила на з'єднання з частинами армії УНР. На початку 40-х років Бізанц — референт українських справ в Управлінні генеральною губернією. У 1943–1944 рр. очолював Військову управу дивізії «Галичина» (був на високому становищі в уряді Генерального губернаторства в Кракові, а потім у Львові). У 1945 р. заарештований радянськими спецслужбами і засланий. Подальша доля невідома.

спільно з німецькими збройними силами. Тоді він постійно перебував у Криниці на Лемківщині. Звідти виїздив до Кракова і Львова, де провадив довірочні переговори з вирішальними німецькими чинниками в Генеральному губернаторстві про допомогу у справі творення українського легіону перед центральною владою в Берліні.

Згодом було створено таємний Координаційний український комітет, який мав би самостійно провадити оборонну політичну акцію проти засилля режиму маршала Едварда Ридза-Сміглого, що пробував ліквідувати будь-який прояв самостійницької діяльності української громади. До нього ввійшли по двоє репрезентантів від усіх самостійницьких угруповань: від самостійницької групи УНДО д-р Д. Левицький і д-р Німчук⁶; від радикалів — д-р М. Стахів і посол Михайло Матчак; від соціал-демократів — д-р В. Старосольський і редактор Іван Квасниця; від Української католицької народної партії — д-р Осип Назарук; від ФНЄ — редактор Д. Паліїв і редактор Степан Волинець; від «Дружини княгині Ольги» — колишній посол Мілена Рудницька і редактор Олена Шепарович. Головою КУК обрали д-ра Д. Левицького. Народи відбувалися принаймні раз на тиждень*.

Спостерігаючи за міжнародною ситуацією, члени демократичного центру вирішили переконати Паліїва в нераціональності цілої концепції українського легіону при німецькій армії. Адже стало очевидно, що Німеччина програє війну і тому постраждають усі, хто активно допомагав Третьому рейху в цій війні. Адже при поразці Німеччини Радянський Союз буде в таборі переможців вирішальним чинником політики на Сході Європи, а західні демократичні союзники не встряватимуть у відносини Москви і окупованих нею країн на Сході. Проводом до розмови з Д. Паліївим був уповноважений М. Стахів⁷. У процесі дискусії Паліїв висловився наступним чином:

«Я подам не такі вістки про дозвіл Берліну на організацію українського легіону, які подали ви. Правда, головне німецьке командування підтримувало концепцію легіону в силі двох дивізій, але Гітлер цю пропозицію відкинув. Він погодився на організацію одної немоторизованої дивізії і то без означення української назви. Дивізія має отримати назву «дивізія Галичина» і має бути у складі спеціальної групи в німецькій армії. Отже, це не є бажаний успіх.

⁶ Головний редактор «Діла» замість Василя Мудрого.

* Великим успіхом Комітету було приєднання до нього всіх трьох українських католицьких єрархів — митрополита Андрея Шептицького, якого заступав на засіданнях Комітету професор Володимир Кузьмович, перемиського єпископа Йосафата Коциловського і станіславівського єпископа Григорія Хомишина. Їх обидвох мав повновасть заступати д-р Осип Назарук.

⁷ *Матвій Стахів* (1895–1978) — юрист, історик і суспільно-політичний діяч, старшина УГА, професор УВУ в Мюнхені (соціологія, державне право й адміністрація), дійсний член НТШ від 1943 р. Після закінчення Карлового університету в Празі жив у Львові; діяч Української радикальної партії (УРП), її секретар (1925–1939); редактор тижневика «Громадський голос» (1929–1939), директор університету «Самоосвіта». У Німеччині — член УНРади. Від 1949 р. в СІЛА; редактор тижневика «Народна воля» (1949–1971), голова НТШ у СІЛА (1969–1974); діяч УККА і СКВУ. Автор публіцистичних праць на політичні теми, з соціології й історії. Автор численних наукових праць.

Гітлер також не погодився дати при початку організації цієї одної дивізії якусь декларацію в українській справі. Мовляв, відповідну заяву дасть губернатор Галичини у Львові Вехтер. Я також переконаний, що Німеччина програє цю війну... Та власне ціла справа в тому, що в даному випадку є виняткова ситуація. Я переконаний в тому, що Німеччина програє напевно війну, але що відразу після її поразки прийде до збройного зудару між західними аліянтами й Советським Союзом. Як нам відомо, Советський Союз поширив свою владу на три прибалтійські держави і на Західню Україну. З військових публікацій, знайдених у Львові серед документів советського командування, знайдено маленькі підручники для червоноармійців у кількох мовах: мадярській, чеській, словацькій, болгарській, румунській, сербській. Це короткі питання і відповіді в цих мовах, які з konieczности мусить ставити червоноармієць, коли советська армія знайдеться на території цих народів. З того видно, що Москва має план окупувати для себе ці країни і накинати їм свій режим. При поразці годяться західні аліянти, бо це означало б дати під домінацію Москви цілу Європу на суходолі і цим загрозити безпеку Америки й Британії. Тому відразу після поразки Німеччини вибухне, напевно, війна між Заходом і Советським Союзом. Тоді Захід буде потребувати допоміжних сил народів, окупованих Советським Союзом. І саме тоді наша дивізія відразу стане до допомоги західним аліянтам, які, згідно з демократичними принципами, негайно проголосять право самовизначення цих націй і допоможуть їм відновити свою незалежність».

28 квітня 1943 р. у Львові відбувся урочистий акт проголошення стрілецької дивізії «Галичина» на добровільних основах для боротьби з більшовиками. Військову управу очолив полковник А. Бізанц. Генерал П. Шандрук, який згодом став командувачем УНА, призначив генерала М. Крага командиром дивізії. Д. Паліїв у ранзі сотника був політичним дорадником командира дивізії. Ще при формуванні дивізії В. Кубійович запропонував Д. Палієву членство у Військовій управі. Однак сотник Д. Паліїв відмовився тоді від участі у Військовій управі, бо хотів поруч з іншими вояками боротися проти ворога. Він постійно обстоював інтереси українських стрільців і старшин. Про дійсну цивільну відвагу Д. Палієва свідчить епізод, про який згадував Василь Верига [16]. 16 травня 1944 р. дивізію в Нойгамері відвідав «сам» Г. Гімлер (гроза для кожного, хто заступить йому дорогу). У своєму слові до дивізійників Гімлер сказав, що вони були б щасливі, якби він їм наказав різати поляків, але цього він їм не накаже робити. На це виступив сотник Д. Паліїв і гостро зреагував, дивлячись в очі Гімлерові: «Українці не мають наміру нікого різати, ані поляків, ані нікого іншого. Це ви, німці, наставляєте нас проти поляків, а їх проти нас. Ваша політика на сході Європи до добра не веде. Так воно є». Такого слова правди в очі Гімлерові ніхто ніколи не посмів сказати...

У липні 1944 р. Дмитро Паліїв загинув у боях з радянськими військами під Бродами (у 20-х числах липня під час останніх боїв і прориву пропав безвісти). Існує кілька версій його смерті, однак жодну з них не можна вважати достовірною:

німецьке командування наказувало підпустити загони Червоної армії дуже близько, але не відкривати вогонь. Однак сотник Паліїв сам дав команду: «Вогонь!». І, власне, за непослух у бою німецький старшина застрелив тоді сотника Д. Паліїва;

Д. Паліїв критикував поведінку німецьких старшин, які відступили для власної безпеки, а дивізію залишили на загладу. Тоді котрийсь із старшин-німців застрелив Д. Паліїва за образу честі німецьких старшин;

дивізійники були оточені за с. Княжим і там відбивалися (було це 27 липня близько 19:00). Сотник Д. Паліїв підвівся з позиції й оглядав у бінокль більшовицький наступ. У той момент радянський танк вистрілив і граната розірвала сотника й стрільців біля нього, а ті, що залишилися, потрапили в полон;

один вояк побачив під час прориву з кільця, у шаленій перестрелці, що сотник Д. Паліїв лежить з простріленою головою. Та не можна було зупинитися, щоб забрати його;

сотник Паліїв загинув, коли пробивався через більшовицькі лінії. Хтось подав здогад, що сотник сам застрелився, щоб не датися живим у полон.

Так чи інакше, однак усе це лише здогади. Смерть сотника Д. Паліїва до сьогодні залишається таємницею.

1. Діло. — 1925. — 15 лип. — С. 1. 2. Новий час. — 1928. — 29 лют. — Ч. 28. 3. Календар «Просвіти» на рік 1929. — Львів, 1930. — С. 160. 4. Новий час. — 1928. — 26 листоп. — Ч. 145. 5. Новий час. — 1928. — 12 верес. — Ч. 103. 6. Kim jest poseł D. Palijiw? // *Slowo Polskie*. — 1931. — 19–21 stycznia. 7. Новий час. — 1932. — 15 черв. — Ч. 128–129. 8. Новий час. — 1933. — 23 січ. — Ч. 15. 9. Перемога. — 1933. — 1 листоп. — Ч. 1. — С. 16. 10. Батьківщина. — 1938. — 16 січ. — Ч. 2(161). 11. Пасіцька О. І. Львівське товариство українських робітників «Сила»: організаційна структура та основні напрями діяльності / О. І. Пасіцька // *Наук. вісн. ВДУ (Волин. держ. ун-т ім. Л. Українки)*. — 2009. — С. 88–93. — (Сер. Історичні науки). 12. Промова Провідника ФНС на святі Львівської області // *Батьківщина*. — 1938. — 22 трав. — Ч. 19(178). 13. Ішук-Пазуняк Н. Дмитро Паліїв: життя і діяльність / Н. Ішук-Пазуняк // *Дмитро Паліїв. Життя і діяльність (1896–1944)* : зб. пр. і мат. / відп. ред. О. Купчинський. — Львів, 2007. — С. 51. 14. Паліїв Д. До фронтовиків / Д. Паліїв // *Батьківщина*. — 1938. — 10 лип. — Ч. 26(185). 15. Волинець С. Передвісники і творці Листопадового зриву. Західно-українські громадські і політичні діячі / С. Волинець. — Вінніпег : Вид. спілка «Тризуб», 1965. — С. 271. 16. Верига В. Дорогами Другої світової війни: Дивізія «Галичина» / В. Верига. — Торонто, 1980. — С. 132.

ДМИТРИЙ ПАЛИИВ: ШТРИХИ К БИОГРАФИИ (публицистическая, общественно-политическая и военная деятельность в 1925–1944 гг.)

Сделана попытка систематизировать биографические данные об украинском журналисте, редакторе и публицисте, известном политическом и военном деятеле Дмитрии Палииве.

DMYTRO PALIIV: STROKES ARE TO BIOGRAPHY (publicism, public-political and military activity in 1925–1944)

The attempt of systematization of biographic information of the Ukrainian journalist, editor and publicist, prominent political and military figure Dmytro Paliiva is carried out.

Стаття надійшла 17.05.11

УДК 655.3.062.2+655.3.066.252

Р. В. Казьмірович

Українська академія друкарства

**БАГАТОРІВНЕВЕ ІЄРАРХІЧНЕ КЕРУВАННЯ ТОЧНІСТЮ
МАКРОРОЗМІРІВ АРКУШЕВИХ ВИДАНЬ І НАПІВФАБРИКАТІВ**

Розглядаються питання багаторівневого ієрархічного керування точністю макророзмірів аркушевих видань і напівфабрикатів.

Аркушеві видання, напівфабрикати, точність макророзмірів, багаторівневе ієрархічне керування

Технологічний процес виробництва друкованої продукції — складний, багатофакторний об’єкт керування, регулюється за дискретною схемою й проходить усі послідовні технологічні етапи: допоміжні [13], додрукарські, друкарські та післядрукарські.

Базуючись на сучасних вітчизняних і зарубіжних розробках з автоматизації та контролю окремих технологічних процесів, стає можливим синтез автоматичної системи управління, яка матиме ієрархічну структуру. Подібна система складається з трьох рівнів: нижнього — об’єднує локальні підсистеми управління окремими технологічними процесами; середнього — забезпечує взаємозв’язок у роботі окремого обладнання в межах вищеназваних технологічних процесів; вищого — сполучає АСУ окремих технологічних процесів (ланцюгів) в єдиний комплекс управління друкованою продукцією (рис. 1).

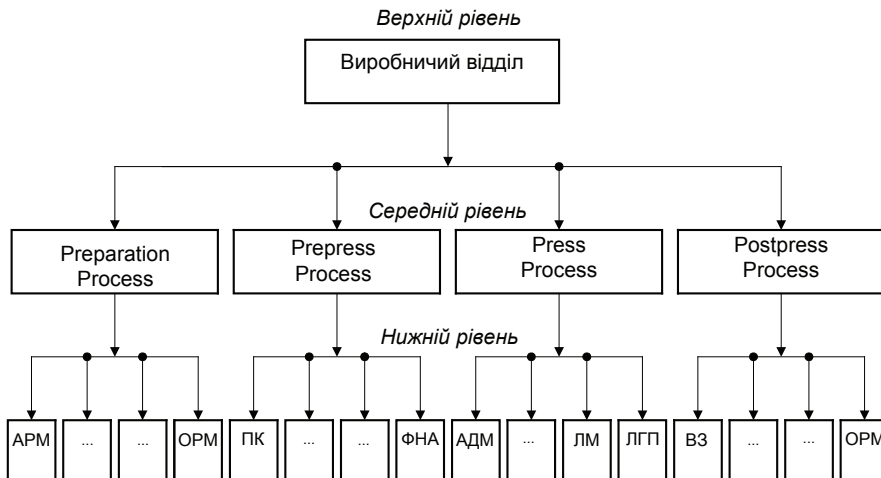

Рис. 1. Багаторівнева система керування поліграфічним виробництвом